

Sămănătorul

Revistă Săptămânală

Director: AUREL C. POPOVICI

SUMARUL:

- I. SCURTU. — Moartea lui Augustin Bunea.
CONST. MANOLACHE. — Poesie (Traducere după Lamartine).
GH. LAZĂR. — Novalis (Friedrich Von Hardenberg).
C. SECHE. — Orbire. Acum (poesii).
V. POIANĂ. — Imnuri.
C. SECHE. — Părintele Valentin (schiță).
A. HERZ. — Pagini străine (Cazul Lovinescu).
RĂSPUNSURI.

Exemplarul 20 bani

„MINERVA” INSTITUT DE ARTE GRAFICE
ȘI EDITURA „MINERVA”
BULEVARDUL ACADEMIEI, 3. — EDGAR QUINET, 4 — BUCUREȘTI.

A APARUT:

CALENDARUL
„MINERVEI”
pe 1910

Material literar inedit, variate articole asupra împrejurărilor actuale, și asupra mai însemnatelor așezăminte naționale, splendide suplimente în culori, ilustrații relative la evenimentele mari ale anului, vederi din țară, originale, reproduceri după tablouri de
Verona și Luchian.

PREȚUL: LEI 1.25

De vânzare la toate Librăriile.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

B-dul Academiei, 5,

BUCHUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară . . . . . 10 lei

În străinătate . . . . . 12 »

MOARTEA LUI AUGUSTIN BUNEA

Ca un trăsnet din senin a căzut în româniea de pretutindenea vestea morții năpaznice a canonicului dr. Augustin Bunea din Blaj, istoricul cel mai mare al Ardelenilor de astăzi, cărmaciul curagios în viața lor bisericească și culturală, în lupta lor politică, în avântul lor către idealurile unității sufletești a tuturor Românilor.

Bărbat în puterea cuvântului — abia trecuse de cincizeci de ani — canonicul Bunea a fost surprins de moarte în plinul muncii sale binecuvântate, la Sinodul Mitropoliei Românilor greco-catolici, printre frunțașii cărora figura hotărâtă și demnă a celui dispărut se 'nnălța mândră, impunând încredere, iubire și respect nemărginit. Acest sfârșit fulgerător, care prăbușește în mormânt pe un erou al culturii noastre, spulberând sămânța atâtor fapte românești și atâtor opere de știință cari se mai așteptau dela dânsul, ascunde duhul tragic al pierderilor cu adevărat ireparabile.

În biserica Românilor greco-catolici, cari vedeau în canonicul Bunea pe viitorul lor mare Episcop și Mitropolit; în viața politică a Românilor din Ardeal și Ungaria, cari cinsteau în luptătorul Bunea pe apostolul și martirul credințelor naționale, pe «preotul cu crucea'n frunte»; în cultura și știința românească de obște, pentru care istoricul Bunea era o personalitate strălucită, — acest preot întreg, Român întreg, cărturar întreg, nu va putea fi multă vreme înlocuit, pentru-că nimenea nu se gândia să-l pierdem așa de timpuriu. Cu devotamentul lui, cu energia lui, cu știința

lui, cu puterea lui de muncă și cu flacăra entuziasmului său sacru, el ar mai fi avut puteri de cheltuit pentru zeci de ani încă, pentru o viață de om. Și totuși s'a stins fără de veste, din cine știe ce defect organic al inimii sale de aur, pe când atâtea bătrâni fără de inimă trăiesc cât lumea, cât biata lume, care simte numai povara traiului lor. . . .

Născut în 1847, în Țara Oltului, la Vad, din părinți săteni, Augustin Bunea și-a făcut studiile la Brașov și Blaj. În 1877, urmând tradiția glorioasă a cărturarilor nemuritori, ieșiți din școalele Blajului, Augustin Bunea pleacă și dânsul la Roma, unde face studii teologice și filosofice fundamentale. Chirotonit preot, în 1881, se întoarce la Blaj și urcă repede, numai prin meritele sale, treptele ierarhice ale bisericii până la rangul de secretar general al Mitropoliei. A fost și candidat la Episcopie. Dar guvernul din Pesta, temându-se de caracterul lui neînduplecat și de valoarea lui superioară, s'a împotrivit încercărilor de-a pune toiagul de Arhiepiscop în mâna celui mai vrednic. Cărturar în cel mai bun înțeles al cuvântului, Augustin Bunea s'a distins și pe terenul literar, ca istoric, foarte învățat și ager ca scriitor de mult talent și ca orator neîntrecut. El este pentru viața modernă a Românilor, ucenicul cel mai de seamă al școlii îndrumătorilor Petru Maior, Șincai, Timotee Cipariu, Gh. Barițiu. Istoria noastră îl socotește printre maeștrii săi. Pentru Ardeleni, Augustin Bunea este și cel mai temeiitorul istoric științific, sprijinit pe studiul critic al izvoarelor și pe reconstituirea documentară a trecutului. Credincios învățătorilor nemuritori ai școalelor din Blaj, Augustin Bunea simte românește, — mai presus de tot ce românește — în oricare scriere a sa. Numai pizma și rătăcierea omenească l'au putut învinui, că ar fi fost «întâi catolic și apoi Român» . . . Însăși Academia Română, unde ar fi trebuit să intre de mult ca membru ordinar,

fost influențată o vreme de bârfelile rivalilor și adversarilor neputincioși ai lui Bunea și numai anul trecut l-a putut recunoaște, după o luptă înviersunată, între minciuna otrăvită și adevărul limpede.

Operele lui Augustin Bunea vor rămânea, foarte multă vreme, izvoarele de informație cele mai bune peste istoria Românilor ardeleni. Monografiile sale despre mucenicul Unirei, Episcopul Inocențiu Klein, despre Episcopii Petru, Paul Aron și Dionisie Novacovici, despre vechile Episcopii românești, sunt monumente frumoase ale întinsei sale învățături și ale spiritului său înalt. Părerile sale au fost adese-ori discutate și contestate cu aprindere; el însuși era un polemist aprig. Dar seriozitatea și perfecta bună credință a istoricului au ieșit totdeauna curate din vârtejul contro-verselor.

Ziaristica română are și ea pagini strălucite din pana lui Augustin Bunea, dar cele mai scumpe opere ale luptătorului cu armele culturii sunt discursurile sale. Acestea din urmă au păstrat viitorimei darurile oratorice extraordinare ale cuceritorului cu graiul, admirat de Ardealul întreg.

Cu Augustin Bunea, se stinge pentru cultura românească de pretutindenea, reprezentantul cel mai luminat al tradițiilor școlii din Blaj și poate cel din urmă dintre eroii ei.

Țărâna lui va fi ușoară și memoria lui o vor binecuvânta, din suflet, toți credincioșii idealurilor noastre naționale.

I. SCURTU.

M A C I I

(LAMARTINE)

Când vine a vieții înserare,
Ți-e tristă inima în primă-vară:
Din coșul ei bogat de-atâta floare
Un miros răzător stă să răsară.

Din toate florile ce ea înșiră,
 Pe-a căror foi iubirea le respiră
 Și care 'n câmp uimesc ori ce privire,
 Vai! de ajuns îți e să poți culege
 Alăteia ca să-ți parfumezi în lege
 Siciul de eternă adormire.

Culegeți-mi cel mac sălbatec, care,
 În umbra hordelor de grâu trăește:
 Din el o băătură curge, 'mi pare,
 Ce 'nchide ochii storși și-i liniștește.
 Am prea vegheat; mi-e inima trudită
 De-o viață numai în visări trăită.
 Ce-mi vrei tu, primă-vară purpurie?
 Departe crinii albi și trandafirii!
 Ce cer pleoape nchise pe vecie?
 Doar floarea paznică a adormirii?

CONST. MANOLACHE.

NOVALIS

(FRIEDRICH VON HARDENBERG)

— ELEMENTELE VIETII SALE SUFLETEȘTI. —

I

Abia cunoscut, prețuit cu mult mai prejos de vrednicia talentului său, așa a rămas Novalis până în timpurile de față: un foarte mic număr de înțelegători și-au dat osteneala să pătrunză taina de frumuseți alese, care plutesc în seninul adânc al poeziei sale; ivirea lui ca o arătare nouă în lumea literaturii a stârnit pe vremuri așa de puțină băgare de seamă, în cât cuprinsul de cugetare și de simțire al versurilor sale n'a putut înrâuri aproape de loc mersul mai departe al poeziei germane. Abia când și când, la răstimpuri îndelungate, au eșit la iveală de sub teascurile tipografiilor, ediții nu prea mari, sau numeroase ale scrișului său în versuri și proză; dar de cele mai multe ori, aceste aparițiuni se datoreau eucerniciei înduioșate cu care unul sau altul dintre prietenii săi încerca să mântuiască de uitare nedreaptă amintirea celui plecat în ajunul bărbăției din colțul pacinic unde cei înfrățiți sufletește cu dânsul l'au iubit. L'au îndrumat, s'au bucurat sincer de sporul grabnic

al darurilor sale poetice și l'au plâns cu lacrimi de nemângâere atunci când mormântul s'a închis prea curând peste țărâna lui pământească.

Mulțimile dornice de literatură ieftenă, păturile orășenești iubitoare de marfa dulceagă a scriitorilor la modă. — aproape nici nu l'au bănuțit. Cu atât mai stăruitoare a fost însă dragostea, cu atât mai plină de pătrundere înțelegerea neînsemnatului număr de admiratori pe care și i-a câștigat în cursul vieții și după moarte, pretutindeni unde frumusețile de rând ale artei lesnicioase nu se bucură de nici o trecere. Fără zgomot s'a desfășurat viața lui : în tremurări tainice a răsunit lira lui și frăgezimile nepieritoare ale cântării pornite din strune măiestre au înfiorat prelung dumbrăvile pacinice ; au plutit spre bolta cerului în ceasurile târzii ale nopților instelate ; au chemat cu sfială harul dumnezeirei asupra inimelor arse de flacăra dorinței neînțelese ; au îndemnat la *cugetare și pietate* sufletele adânci : au înfiripat o lume de farmec, undeva, departe de clocotul oamenilor mulți, care se frământă îngheșuiți și se perd în vârtejul luptei pentru viață. Lirica lui seamănă cu o muzică străvezie : obraznicele sunete de goarnă ale poeziei guralive o acoperă cu totul, dar în colțuri ferite ea stăpânește ca o domniță gingașe peste un mic număr de supuși, cari o ascultă cu evlavie și o binecuvintează discret în fundul sufletului lor.

Aceiaș tihnire bogată în urmări stăpânește și vremea dintâi a tinereții sale. Nimic mai potolită, mai îndemnător spre cugetare, de cât liniștea improjurimilor unde și-a trăit Novalis copilăria. Multă vreme dânsul a fost plâpând și părinții lui au crezut cu teamă că Friedrich, copilul cu talia sveltă și subțire ca tulpina trestiei de apă, cu trăsăturile gingașe, cu ochii negri scâldați în umezeala unei melancolii nepământene, avea să treacă de timpuriu în lumea celor pe cari dumnezeirea îi chiamă la sine mai nainte de ceasul bărbăției. Dar boala nu l'a răpus așa de curând ; el s'a întremat. Cu toate acestea, până la sfârșit, Novalis poartă în cele mai tainice cute ale sufletului său tristețea blajină, *cucernicia visătoare a omului care a văzut moartea cu ochii* la o vârstă, când asemenea întâlnire măcar în vis cu necruțătorul dușman al vieților poate arunca o noapte vecinică, o negură de plumb asupra gândului inspăimântat. Însă Novalis a rămas trist și limpede.

Astfel a trebuit să fie dânsul... căci în jurul său toate au păstrat îndelungă vreme ceva din farmecul potolită al traiului mănăstiresc. Zilnic se adâncea pornirea lui năzuitoare spre cele mai tănuite înțelesuri ale sufletului ; cu vremea i se neteziră potecile spre culmea din a cărei slavă ochiul de proroc al poetului poate răzbi în fundul celei mai în-

tunecoase depărtări, poate cuprinde veacurile până la capătul dintâi al timpurilor.

Casa părintească îmbătrănită de ani mulți, plină de răcoare, singurătate și umbră chiar în orele ferbinți ale amiezilor de vară: cufundată mereu în evlavia unei tăceri de vis, pe care sburdalnicele jocuri copilărești nu o turburau mai de loc; — asprimea de pustnic a tatălui, care după moartea soției sale căutase mângăiere în ceasuri lungi de rugăciune, când nimic nu trebuia să mai reamintească închinătorului despre zgomotul neastâmpăratei vieți de oraș, — toate aceste priveliști s'au întipărit în mintea de băiat a lui Novalis și nimic nu le-a putut șterge. Până în ziua din urmă, poetul a rămas acelaș om sfios, pe care nu-l ispăteau lărmuitoarele mulțimi, pe care însă l'au chemat cu atât mai multă putere depărtările pacinice, adâncimile de întuneric ale nopților, lăcașurile încremenite ale tainelor lumii. Un gânditor a fost Novalis pătruns de *umilința sufletească a credinciosului care vede în fie ce colț pe Dumnezeu.*

Dar el n'a moștenit useăciunea secetoasă a tatălui. Ceva femeiesc, un amestec de bunătate și de gingășie se destăinuie în fapta și în scrisul său: mila cea mai chinuitoare îl cuprinde când i se arată priveliștea suferinței; patimele altuia îl sgudue mai mult de cât ori ce oaspe al durerii sălășluit în chiar adâncul inimei sale.

Când năvala puterilor dușmane din viață amenința să-l răpue, Novalis își căuta scăparea în lumea dinlăuntru a ființei lui, sau începea cu gândul călătoria de pribeag în largul nemărginirii lui, în cuprinsul tănuit al genunei de întunerec, unde scelipirile de fulger ale furtunilor pământești nu mai ajungeau și unde stăpânia din toată vecia pacea nopții atotputernice¹. Mântuirea și-o putea găsi *numai în sine sau dincolo de marginile traifului omenesc.* — De cele mai multe ori Novalis și se infățișază ca un mare năpăstuit vrednic de iubirea noastră miloasă. (vezi mai cu seamă partea de la început a poeziei: *das Lied des Sängers*, ca un martir lesne iertător, care prin seninătatea lui se ridică în slavele cerului, privind cu căutători de sfânt asupra locurilor unde suferințele i-au fost câte odată indulate prin «cupa cea plină a iubirei»: — «Werd'ich einst von hier getragen. Schau'ich dankbar noch zurück», — aceste cuvinte sunt o adevărată culme de măreție sufletească.

¹ Întunerecul i-a fost mai prieten de cât lumina zilei. În el credea Novalis că descopere izvorul a tot ce este. Noaptea era pentru dânsul cea mai bogată insuflătoare de gânduri.

Nici o dată poetul n'a intrat în luptă cu viața, ei pe cărări tăcute s'a furișat ocolind vălmășagul războinicilor zilei, încerați pe sângeroasele câmpuri de lătaș, — și când cu toate acestea s'an abătut ca din senin asupra lui loviturile oamenilor și ale sorții lumesti, el n'a răspuns la ele, ci a trecut mai departe rostind în șoaptă dumnezeiescul «părinte, iartă-le lor, căci nu știu ce fac». Adeseori, sângerat de impunsături, cîmruit de răni, el a izbutit să-și birue durerea, mărturisind până la capăt crezul de *iubire pentru oameni*, pentru vietnitoarele mai puțin inzestrate, *pentru timpurile de alle dăți, pentru toată făptuirea ziditorului*.

Novalis a disprețuit învățătura pusă în slujba dorului de câștig : numai după multă zovăială s'a hotărât să urmeze dreptul. — în schimb el a fost un școlar plin de râvnă al *filosofiei din veacul său*. Kant, Fichte și profesorul Reinhold l'au stăpânit îndelungă vreme, i-au deschis ochii asupra înțelesurilor mari ale lumii, și de la dânsii a deprins puterea ale a se călăuzi în mijlocul nenumăratelor arătări de fapte sub care se destăinuie tot ce este. De timpuriu poetul se adânci în cercetarea ființei sale însăși, lumea gândurilor lui creșcu foarte repede până la o înepusă felurime și bogăție, darul de a cuprinde în lumina cugetării cele mai îndepărtate și mai deosebite lucruri, ajunsse trăsătura de căpetenie a minții lui Novalis. Istoria și creștinismul își deschiseră comorile înaintea poetului : și astfel icoane din trecutul și prezentul neamului omenesc, vedenii din toate părțile cuprinsului nemărginit, chipuri din lumea dumnezeieci, priveliști înveselite de lumină primăvăraticeă, adâncuri de noapte se adunară într'o bogată urzeală, într'o plămădire a celei mai îndăsnuete mai armonioase și mai iubitoare inimi.

Printre o îndeletni care necontenită cu filosofia, Novalis se depărtează de realitate până la înstrăinare. Pentru dânsul *viața cupătă înfățișarea unui popas trezător în drumul omului către fericirea vecinică din ceruri*, ceasul morții aduce căderea lanțurilor pământene și dă sufletului sbor spre lăcașurile păcii neturburate : deslegarea trebuie s'o aștepte fiecare până în clipa din urmă, căci nimeni nu are drept să și pună capăt vieții ori să-și grăbească sfârșitul : zăbava noastră pe tărâmurile acestea de jos va fi cu înmată prin întoarcerea la «tatăl dumnezeiesc», în casa căruiia toți vor fi bucuroși, meru tineri și vor putea năzui fără nici o piedecă spre curătele idealuri ale desăvârșirii !

El simte uneori că viața pământească îl stăntorează : pomenește cu dor învățat despre veacul de aur al omenirii, lăudând la fel cu Schiller în «Götter Griechenlands» timpurile mitologiei : dorește moartea ca o desrobire, dar nu ca o trecere la neînțelegere.

Credințele acestea ridică un zăgaz între poet și rostul măruntelor întâmplări lumești : o pavază de închipuiri nestrămutate îl apără în po-triva ori cărei atingeri a furtunilor din afară : Novalis viețuește în lu-mea noastră, dar ochii lui sunt ațintiți asupra cerului, aici a trăit el, dar gândurile sale au mers departe și au înbrățișat multe în cuprin-derea lor : — *el are ceva din făptura prorocului, pe care-l cercetează vedenii* : după ce a suferit, după ce a fost părtaș la truda semenilor săi, dânsul se ridică de-asupra : nici o nenorocire nu-l mai poate dă-râma, cu toate că el n'a rămas nesimțitor la durerile lui și ale celor-l'alți... Înțelege, se întristează, dar nimic nu-l mai zdrobește ; cu patru ani înaintea morții sale își pierde logodnica, pe care o iubise cu cea mai sfântă pornire, și l'a mântuit numai gândul că în ciuda depărtării, nici o putere nu va putea zădărnici unirea lor de mai târziu, gândul că despărțiți pentru mulți ani de prăpastia morții, ei se găsesec totuși în cuprinsul aceleiași lumi.

GHEORGHE LAZĂR.

ORBIRE

DUPĂ VILLIERS DE L'ISLE ADAM

*Altarul nopței argintate,
Stă strajă 'n sate și 'n muncel :
Atâtea flori mijesc în iarbă,
Cât cerul e spuzit de stele !*

*Zăbranicul urzit din umbră,
In tot minutul scânteiază,
Cât de surâsul de petale,
Și cât de aștrii ce visează !*

*Ci noaptea mea, zăbranic negru,
Alt farmec de lumină n'are,
De cât o floare și un astru :
Iubirea mea și-a ta splendoare !*

G. SECHE.

A C U M

*De-mi vei grăi în preajma serei,
Declara dragostei dovadă,
Ți-oi respira cu glas de flaut,
O mândră antică baladă!*

*De-mi vei grăi înlăcrimată,
De-amăgitoarele iluzii,
Ți-or duce zvon de ramuri multe,
Bătând subt streasină, aguzii!*

*Ca netrudita iarba morței,
Ce tremură la cap de cruce,
Părtașă de-mi vei fi durerei...
Hulubi în brațe ți-oi aduce!*

C. SECHE.

PĂRINTELE VALENTIN

Ciangăii din gura Hangului, au făcut odată o zurbă că n'or uita-o cât or fi și-or mai trăi. Unii bătrâni purtau sub coama brumată un gând tăeos, împotriva părintelui Valentin, care de altmintreli părea înțelept și chipeș, unde purta ochelari cu garnitură de aur, peste niște ochi mărunți și cutrecători de șobolan și poate unde îi sta turnată pe șolduri reveranda de lustrin, ce bătea în ape la soare.

Când se desfăcea poarta parohială și Sfinția-Sa eșea la aer cu cei doi murgi ungurești înhămați la docăraș, pe obrajii săi năpustiți de păr cărămiziu mijeă un zâmbet vaporos. Săltau murgii în trap înfrânat și părintele se legănă pe arcurile trăsurei, cu palmele petrecute în cordonul de mătase neagră ca și cum și-ar pipăi pântecelul rotund, iar ghemul gândului și-l desfășură încet, subțire ca un vis, pe când vizitiul se abătea subt culmea Perișenilor, la casa cea albă.

unde în pridvorul adumbrit răsărea într'o clipă, ca de obicei, tulburată de plăceri, o femeiușcă rumenă ca prăsada.

Credincioșii catolici, în zilele de praznic, cadențau în murmur răscolitor Rozario și intonau domol, ca freamătul de plopi, Ave Maria, într'o bisericuță ghemuită sub o corhană verde. Învelișul șindilit al bisericei eră mâncat pe jumătate de cari și stă blejdlit pe-o parte, cum se'ndoe uneori cușma pe urechea unui creștin irosit de băutură.

Când se dezlegă ploae și belșug din greutatea slavei, nu puteau să nu lăcrămeze pereții bisericei, în lungi scocuri săpate în tencueală. Șandru Clopotarul a secat odată, cu strachina apa din amvon. Icoana răstignirii lui Hristos prinsese mucegai pe de margini, ca o căptușală verde de catifea, iar scara care ducea la orgă, șovăea. În clopotnița până una alta locuiau câți-vă hulubi tărecați, care plăteau chirie popei, în carne și pene. În ograda bisericei, pe unde Sfinția-Sa întindea caii la coardă, se însemnă o roată mare de pământ bătătorit. Un zaplaz de nucle despărțea ograda popei de-a bisericei; de-alungul lui flutura o scamă albă, din cauză că pe el se scărpinau vitele când intrau seara dela imaș. Casa parohiei aveă înfipt sub coastă un pălimar nestrujit, ca să-i susție bătrânețele. Acoperișul eră croit din petici de șindile diferite și pe fiecare petic părea înconcoiată asupra vremurilor vechi sau nouă. Peticul din preajma hogoagului eră pus astă toamnă de frica ploilor, cel din partea revărsatului împlinește patru ani în Florar, iar cel dinspre vecinul Chingă eră chibzuit de părintele Ludovic, care-a murit de dambla.

În față câți-vă peri gheboși cercetau prin geamul cu cercevelele neboite și dădeau, înăuntru, de-o bibliotecă cu cărți roșii, de-un pat înalt cu așternut oriental și de chipul spălăcit al papei Leo al IX-lea alăturându-se de-o pușcă cu petițar răsturnat în cuerul de coarne de cerb, cu țeava în jos.

Cum suferă ochii gunoiul, așa-l îndrăgeau pe părintele Valentin, oile sale. Babele surde și copiii fluturateci, doar

de-i mai ascultau predicele, încolo parc'a dat pârjolul! Grăia multe popa, dar vorbele-i toate se înecau în barba infoiată, până când s'a apucat să ție și el isonul mâniei, că nu eră chip altfel. Porunca clopotarului să închiză biserica și 'n ceasul slujbei se îndruma fluerând, ori la vatra vechilului ori la cantină, unde izbea de mama focului popicele.

Lungă și anevoioasă-i calea Iașului și Ghiță Prundaru toată a străbătut-o, de i s'au sleit mușchii picioarelor cu reclamația în sân, asudată.

Episcopul l'a alintat o leacă de-asupra sumanului și l'a trimis acasă îmbărbătându-l, precum cîi va veni în persoană să cântărească dreptatea. Prea Sfinția-Sa n'a dat nici până azi în comună și popa Bucluc, cum îl poreclise poporul, tot stâlpul răutăților rămase, în pofida necăjiților oameni. Părintele Valentin își înfăptuise până și credința norodului catolic, căci nu vroea să boteze pruncii și pe tinerele năldițe nu vroea să le lege cu cuvântul evangheliei. Morților le da o îngrijire aleasă, iar cu viii n'avea nici o treabă, știți din ce pricină toate astea! Se pornise atunci din senin un vifor năpraznic, care amenința să surpe biserica Domnului, însă din fericire nu se întâmplă.

O mână de înverșunați ședea în dosul dughenei lui Fuiorea, care eră capul vâltorei și cu mâna strânsă pe cleștărele cu vin, șopteau cuvinte grele și stuceau amaric în lături. Din când în când Fuiorea slăbea teigheaua, viind la masă, sporovăea cu unul cu cel'alt, aproape, gură'n gură, aprobând cu latul palmei în aer și dând din cap clopotarului către care erau întoarse privirile cu interes. Și crășmarul mulțumit de sine, alerga la teighea, de-acolo cu cheile în beci și iar venea la masă, curmându-se de șale, ca să continue vorba'n șoapte.

Eră pe la prânz de August, când s'au pornit dela dughenă cărdul de răzvrățitori, cu pieptul înainte, bălăbănind, spre curtea parohiei unde se zăreă sus o cruce de tinichea îndoită; iar pe drum au tăcut ca pământul: ce erau să mai

grăească, dacă fie-căruia jucă subț țeasta frunții acelaș dor nărăvaș. Ar fi dorit să mai meargă încă, departe mult, poate spre granița Ardealului, dacă nu s'ar fi izbit numai decât de stâlpul porței parohiei, care părea că le-ar fi poruncit «opriți-vă.» Au stat acolo și au sfătuit aprig, trăgându-se de cămașă și retezând aerul cu brațele care încotro le dădea mâna.

Moș Bălaj puse degetul pe clanța ușei și intră într'o doară. Trecând pragul chilerului, se strecură într'o a doua odae. Descoperindu-și chica cu cucernicie, se aplecă să sărute dreapta popei. Sfintia-Sa ședeă la masă cot la cot cu muerea cea de subț coama Perişenilor și când își zări musafirul încremeni cu cuțitu 'n mână de-asupra unei felii de harbuz. Moș Bălaj numai ce-a netezit aspru, cu podul palmei, fuiorii mustății, sfredelind odată tare cu ochii muerea, care se cam clătina cu neîncredere peste fața de masă și prinse a se văita, precum că i-a căzut nepotul în fântână, că trage să moară și că să vie să-l grijască. Sfintia-Sa pocnind din palmele-amândouă, scăpă din gură un fluerat scurt plin de mirare, că-i căzură ochelarii pe pōdele, când la semnul acesta se năpustiră pe ușă cei de-afară, stârnind zgomot de opincă. Părintele Valentin nici că-i trăzneă prin creier că oamenii aceștia blânzi vor puteă pune vreodată la cale, o faptă așa de uriașă și'n iuțeala gândului se aruncă de'naintea oacheșei făpturi, apăsând-o după ușă și întinzând palmele înlături, asemeni unei cloști ce-și apără puii de gheara eretelui. Ghiță Prundaru nu-și puteă sătura îndestul sufletul săcătuț de răzbunare, când îl văzū pe popa sub masă și pe moș Bălaj cu încă alții ingenuncheați pe scânduri deasupra-i. luându-l în punni.

— Să știm și noi ce faci, nu tot în taină, părinte... vrei dreptate... iaca dreptate... singuri dreptate, icnea cine-vă din bătăuși. Oacheșa de cum răzbise în ogradă cu ițele părului încurcate, țășni în fundul livezei, rușinată, cu dantela pestelcei acoperindu-și ochii și poate că n'o duceau picioa-

rele mai departe, că se răsturnă pe-o pală de fâneată, între romănițe albe, plângând de credeai că i se rupe furca pieptului în două.

Iar când sosi Ghiță Prundaru cu un pământuf de clei într'o ulcică ca să-l treacă de șagă, în barba popei, moș Bălaj clipi din pleoape apăsate, ca să-i dea a pricepe că de astădată ajunge.

Părintele Valentin dac-o mai trăi și astăzi. D-zeu ție-i păcatele, poate că și-o fi cumpărat un aprovizion de minte. căci e de speriat cât cutreera pe vremea mea bărbatul acesta iarmaroacele, la chitit cai de rasă!

C. SECHE.

I M N U R I

*Prelung răsună buciumul la stână
Și în cântarea lui de astă sară
Mereu, mereu s'aude cum îngână
Că'n fața ta i-atât amurg de vară
S'arată 'nct și luna ca o zână
La răsărit pe-un deal în depărtare,
Căci vrea s'asculte buciumul la stână.
S'asculte ea, frumoasa ta cântare.*

*Stau florile la sfat în astă sară
Și'n sfătuirea lor ce-o fac pe lună,
Vor ție-ați da ca dar de primăvară:
Sclipirea soarelui când dă s'apună.
Și mulțumite toate împreună
Incing o horă mare din poveste;
Iar jocul lor alcătui-o cunună
Frumoasă cum pe lume nu mai este.*

*Pe apă-și plimbă razele ei luna
Și fiecare-aprinde-o scântee,
Dar farmec ne'ncăput nu-i la nici una
Ca'n ochii tăi ce-ascund în ei tăcere.*

Pe apă-și duce valurile gândul
Neconținut viața noastră 'ntreagă,
Dar gândul meu ca valul tot ducându-l
S'a 'nțelenit la tine, rază dragă.

V POIANA.

PAGINI STREINE

— CAZUL LOVINESCU —

Dela «Noua Revistă Română» d. Lovinescu s'a mutat cu polomica la «Convorbirile Critice». Sunt nevoit să mă mut și eu, pentru ca nu cumva la tipărirea acestui articol să am plăcuta surprindere de a găsi mai jos vre-o nouă scrisoare ticluită în colaborarea a două genii: *Eu-Geniu* Lovinescu și *Eu-Geniu* Porn.

Credeam că cu răspunsul pe care l'am dat în revista D-lui Rădulescu-Motru, o să se sfârșească această polemică ce n'a avut alt scop de cât să arate cititorilor că criticul Lovinescu, afară de critici și de novele, s'a încercat când-va să scrie și teatru. Mare mi-a fost mirarea când am găsit, într'adevăr, în «Conv. Critice» Nr. 10 articolul anunțat încă dela cea d'întâi scrisoare din «Noua Revistă Română».

Acest articol are o însemnătate deosebită. El pune într'o lumină puțin priincioasă pe autorul lui, care a fost îngăduit să mă insulte într'o revistă la care am colaborat un an de zile. Din acest articol, ifosul de autor furat și importanța care și-o dă dramaturgul Lovinescu iese și mai mult la iveală, căutând să-și facă și mai multă reclamă în felul cum și-o făcea când își trimetea în mod clandestin cartea, actorilor care repetau piesa mea.

Punerea pe două caloane e foarte folositoare în dovedirea unui plagiat. De obicei însă modestia cere să rogi pe un altul să-ți facă acest serviciu, pentru-că șade rău să te lauzi singur.

D-l Lovinescu și-a făcut singur articolul din două pricini: 1) nimeni nu s'a învoit să-l servească și 2) pentru-că D-lui nu e numai dramaturg, mai e și critic.

Aci nu-i putem face nici o învinuire. *Dramaturgul* Lovinescu a căutat un critic care să dovedească plagiatul și cel mai ușor de convins a fost *criticul* Lovinescu care a primit cu plăcere. Ceeace, însă, nu-i e îngăduit nici dramaturgului, nici criticului e să nu denatureze adevărul.

Nu e nimic mai ușor de cât să pui pe două coloane, două scrieri ce se aseamănă: și e și mai ușor când amândouă coloanele le scrie *una și aceeași persoană*. Criticul și dramaturgul Lovinescu, ca să scape, tipărește pe două coloane piesa lui și a mea, povestind (era firesc) *subiectul meu așa*. — *încât să semene și mai mult cu al D-lui*. Acolo unde îi este peste putință, recunoaște cu o seninătate revoltătoare, că e o deosebire.

Am spus dela început că între cele două piese e o asemănare de subiect. Asemănarea nu e așa cum o arată interesatul în cauză. Iată subiectul piesei mele: O femeie, Cora și-a ucis bărbatul: remușcarea o chinuște și mai mult atunci când îl vede trăind în fiul lui, din prima căsătorie, care îi seamănă ca două picături de apă. Acesta deși bănuiește, totuși nu isbutește s'o facă să mărturisească. Remușcarea și chinul Corei crește cu vremea, până când ea se hotărăște să fugă din casă. Scena se petrece în noaptea Invierii (de-aceia și piesa e botezată așa). Invieria vestită de clopote o impresionează: vrea să iasă și dă cu ochii de Mircea care se întoarce cu lumânarea în mână, dela biserică. Cora în întuneric, părându-i-se că e vedenia mortului ieșit din mormânt în noaptea sfântă, leșină și mai târziu mărturisește.

Acesta e în linii generale subiectul pe care D-l Lovinescu îl povestește așa ca să semene cu cel din piesa «De peste prag», subliniind micile asemănări și trecând cu vederea, *cu vădit interes*, marile deosebiri.

Nu lipsește din acest articol nici dulcea laudă de sine cu care se mângâie D-l Lovinescu din când în când, ca de pildă:

«La mine sunt oare cum oameni normali, ce au sentimente în marginile nu a putinței ei a obișnuitului, ei sunt ca să zicem așa, în ton major.

«Eroii aceștia la d-l Herz au trecut în ton minor; ei devin bolnăvicioși și melodramatici. Ana e o femeie cu nervi și plină de remușcări — Cora ajunge la d. Herz o halucinantă și o detracată vrednică de Grand Guignol; Sandi are remușcări dar e normal. Victor e și el un halucinat...

Nu înțeleg, însă, două lucruri: De ce dramaturgul Lovinescu, care spune că piesa mea e atât de proastă, vrea cu orice preț să fie copiată după a D-lui și de ce nu vrea să recunoască o apropiere de subiect și cu Thérèse Raquin?

Sunt nedrept.

Criticul a recunoscut această apropiere cu romanul lui Zola... în ceea ce mă privește pe mine (?) și are aerul să spună cu o senină bunăvoință că piesa mea e luată după *Lovinescu și Zola*:

Toată partea aceasta *melodramatică* și *copilaroasă* e luată după Thérèse Raquin și e vădit exagerată.

Cu alte cuvinte și Thérèse Raquin e o copilărie și eu n'am făcut de cât să exagerez.

Să nu uităm că vorbește *criticul Lovinescu despre dramaturgul Lovinescu* așa în cât și lipsa de bun simț ca și cuvântul *necuviință* (din articolul tipărit în «Convorbiri critice» și-l spune, probabil, unul altuia, d-l Lovinescu fiind obișnuit să vorbească cu *sine însuși*¹⁾ și în cazul ăsta m'a răzbunat și pe mine.

HERZ

Nota Redacției. D-l Herz, care a colaborat la revista noastră, sub pseudonimul «Dinu Ramură», a făcut apel, în polemica d-sale, la ospitalitatea «Samânatorului», pe care nu i-o putem refuza. Ținem să declarăm, totuși, că nu voim a ne amesteca în această polemică.

R A S P U N S U R I

D-lui G. I. Br. Nu vă grăbiți să publicați tot ceia ce scrieți. După versurile care ni le-ați trimis, parcă ne-am putea aștepta la lucruri mai bune.

D-lui C. Dob. Așteptăm poezii mai originale, precum ne-ați trimis înaintea, și vă recomandăm prietenește să vă feriți de imitații, ispită fatală pentru orice talent original începător.

Tinna C. P. Versuri cu desăvârșire slabe.

Daniil Palmery. Vă rugăm foarte mult să citiți cu mare atențiune și să reflectați adânc asupra răspunsului dat doamnei sau domnului Tinna C. P.

Discretei corespondențe anonime. Vă mulțumim pentru frumoasele sentimente, pentru care luați toată răspunderea și totuși nu iscăliți. Răgretăm numai că n'avem la îndemână un aeroplan, spre a vă putea urmări în «văzduhurile» poetice, cu «grădini de aur» și «crânguri de argint», unde vă ascundeți ca e pasăre măiestră. Imaginația cea mai îndrăzneată s'a întors înapoi, fără de nici o veste, și cu aripi ostenite. Astfel ne resemnăm și așteptăm soli mai vorbăreți de pe tărâmurile Cosinzenei.

¹⁾ Vezi : Lovinescu, Critice, Vol. I.